

HANDLEIDING JOKER

**Handleiding voor de opmaak van een
kind- en jongereneffectrapport (JoKER)
30.04.2020**

INHOUD

1	Vooraf	3
2	Eerste deel: Algemene situering	4
2.1	Wat?	4
2.2	Waarom?	4
2.3	Wie?	5
2.4	Waarvoor?	5
2.5	Wanneer?	6
2.6	Formele vereisten – Wie houdt toezicht?	6
3	tweede deel: JoKER-richtlijnen	8
3.1	Samenvatting	8
3.2	Probleembeschrijving	8
3.3	Beleidsdoelstelling	10
3.4	Opties	10
3.5	Analyse van de effecten	10
3.5.1	Doelgroepen	10
3.5.2	Nulopties – Gekozen beleidsmaatregel – Alternatieve beleidsmaatregel	11
3.6	Vergelijking van de opties	12
3.7	Uitvoering	12
3.8	Administratieve kosten	12
3.9	Handhaving	12
3.10	Evaluatie	13
3.11	Consultatie	13
3.11.1	Interne consultatie	13
3.11.2	Externe, informele consultatie	13
3.11.3	Externe, formele consultatie	14
3.12	Bijlagen	14
4	Trefwoorden	14
5	Nog vragen? Meer info nodig?	14

2 EERSTE DEEL: ALGEMENE SITUERING

2.1 WAT?

Het kind- en jongereneffectrapport, afgekort JoKER, peilt bij ontwerpdecreten naar de impact van de voorgenomen beslissing op kinderen en jongeren tot de **leeftijd van 25 jaar**.

Het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid¹ omschrijft in artikel 4, tweede lid, het JoKER als volgt:

*“Het JoKER is een openbaar document dat ten minste de volgende informatie bevat:
1° een beschrijving van het effect van de voorgenomen beslissing op de situatie van het kind of de jongere;
2° een beschrijving van het effect op de situatie van het kind of de jongere zonder de voorgenomen beslissing;
3° alternatieven voor de voorgestelde beslissing, inzonderheid een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen van de beslissing voor de situatie van het kind of de jongere te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen..”*

In lijn met de Omzendbrief Beleids- en regelgevingsprocessen VR 2019/11 van 17 mei 2019 wordt het JoKER of geïntegreerd in de algemene toelichting (rubriek impactanalyse) van de memorie van toelichting of als een bijlage bij deze memorie van toelichting gevoegd. In dit laatste geval wordt in de rubriek impactanalyse een samenvatting van het bijgevoegde JoKER opgenomen.

2.2 WAAROM?

Jeugd- en kinderrechtenbeleid omvat meerdere domeinen die ingrijpen op het leven van kinderen en jongeren. En om dergelijk integraal en inclusief beleid vorm te geven zijn er meerdere instrumenten ontwikkeld die decretaal verankerd zijn in het decreet van 20 januari 2012 houdende het voeren van een vernieuwd Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid. Het JoKER is er een van.

Het decreet van 2012 definieert het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de **rechten van het kind** in artikel 2 als volgt:

Jeugd- en kinderrechtenbeleid: de integrale en geïntegreerde visie en de daarop gebaseerde en systematische en planmatige maatregelen van een overheid die een waarneembaar effect beogen op de jeugd, met bijzondere aandacht voor de rechten van het kind, als ethisch en wettelijk kader.

...

¹ Voor de volledige tekst: http://www.sociaalcultureel.be/regelgeving/Vlaamsjeugdbeleid_decreet.aspx

Rechten van het kind: de rechten van het kind als 'de bepalingen en beginselen van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen in New York op 20 november 1989, en in bijhorende facultatieve protocollen, zoals goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

Het JoKER draagt ook bij tot goede en **kwaliteitsvolle** regelgeving, zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering in 2003 en 2017².

2.3 WIE?

De **functioneel bevoegde minister en administratie** zijn verantwoordelijk voor de opmaak van het JoKER.

Binnen de functioneel bevoegde administratie wordt het aanspreekpunt Jeugd- en kinderrechtenbeleid erbij betrokken. De Vlaamse Regering heeft in alle departementen en agentschappen die van belang zijn voor kinderen en jongeren aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid aangeduid. Dit gebeurde in uitvoering van het decreet van 2012 dat in artikel 5, §1 hieromtrent het volgende bepaalt:

“De leidend ambtenaren van alle departementen en van de intern en extern verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid die daartoe door de Vlaamse Regering zijn aangewezen, wijzen een ambtenaar aan als aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid.

De aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid hebben als taak:

- 1° een bijdrage te leveren ter voorbereiding van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan;*
- 2° te zorgen voor de monitoring en verslaggeving over de uitvoering van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan;*
- 3° de effecten op kinderen en jongeren en hun rechten in te schatten van het beleid dat door hun departement of agentschap wordt voorbereid of uitgevoerd.”*

Indien gewenst kan ook, voorafgaand aan het formele advies, een beroep gedaan worden op het departement Cultuur, Jeugd en Media.

Zie ook verder in deze handleiding onder 'JoKER-richtlijnen' / Consultatie.

2.4 WAARVOOR?

Het decreet van 20 januari 2012 omschrijft het toepassingsgebied in artikel 4, eerste lid, als volgt:

Bij elk ontwerp van decreet dat wordt ingediend bij het Vlaams Parlement wordt een kind- en jongereneffectrapport, afgekort JoKER, gevoegd, als de voorgenomen beslissing op de situatie van het

² Zie: <https://overheid.vlaanderen.be/regelgeving/kenmerken-goede-regelgeving>

kind of de jongere gevoegd, als de voorgenomen beslissing het belang van personen jonger dan vijftientig jaar rechtstreeks raakt.”

Formeel is het JoKER alleen verplicht voor **ontwerpdecreten**. Vallen dus niet onder het toepassingsgebied van JoKER: voorstellen van decreet (parlementair initiatief), besluiten van de Vlaamse Regering, ministeriële besluiten, omzendbrieven...

Voor JoKER is er sprake van ‘**rechtstreeks raken**’ wanneer de geplande regelgeving een impact heeft op de leefwereld van personen jonger dan 25 jaar. Dit is vanzelfsprekend het geval wanneer kinderen en jongeren de doelgroep zijn (onderwijs, jeugdhulp...), maar wat niet mag vergeten worden is, dat zij ook belanghebbenden kunnen zijn zonder daarom de (enige) beoogde doelgroep van het beleidsvoornemen te zijn (rijopleiding, natuurbeheer...). Ook in deze gevallen raakt het beleidsvoornemen rechtstreeks het belang van kinderen en jongeren.

Via het aanspreekpunt jeugd- en kinderrechtenbeleid kan een beroep gedaan worden op de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid. Volgens het besluit van de Vlaamse Regering betreffende het jeugd- en kinderrechtenbeleid van 7 september 2018 maken de aanspreekpunten deel uit van de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid. De reflectiegroep organiseert het horizontale overleg betreffende het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid. Een van de taken van de reflectiegroep is de effecten van het Vlaamse beleid op kinderen en jongeren en hun rechten in te schatten. Aldus is het de plek bij uitstek om inhoudelijke ontwikkelingen, de stand van zaken van bepaalde dossiers, decreetaanpassingen... te bespreken.

Via de beleidsnota/ BBT kan tijdig ingeschat worden voor welke geplande decretale initiatieven een JoKER zal moeten gemaakt worden.

2.5 WANNEER?

Een voorontwerp van decreet waarvoor de JoKER-verplichting geldt, kan door de Vlaamse Regering enkel worden goedgekeurd als het vergezeld is van een JoKER³. Dit wil zeggen dat bij de **eerste principiële goedkeuring** door de regering het JoKER moet toegevoegd worden aan het dossier. Zie in dit verband ook het stroomschema regelgeving: <https://overheid.vlaanderen.be/stroomschema>.

2.6 FORMELE VEREISTEN – WIE HOUDT TOEZICHT?

De Vlaamse **minister van Jeugd**, bevoegd voor de coördinatie van de rechten van het kind, ziet toe op de naleving van de JoKER-verplichting⁴.

³ Artikel 1 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot instelling van een kind- en jongereneffectrapport

⁴ Idem

3 TWEEDE DEEL: JOKER-RICHTLIJNEN

Gebruik voor de opmaak van het JoKER, als onderdeel van de impactanalyse van de memorie van toelichting of als bijlage bij deze memorie, volgende (vereenvoudigde) structuur die gebaseerd is op het sjabloon voor de opmaak van een RIA. Voorzie het onderdeel/ de bijlage van een **duidelijke (sub)titel JoKER**. Voeg de samenvatting van het JoKER onder de impactanalyse toe als het JoKER als bijlage aan de memorie wordt toegevoegd.

3.1 SAMENVATTING

Start het JoKER met een samenvatting. De samenvatting is het onderdeel dat het meest gelezen wordt en dan ook, cf. het decreet, volgende informatie moet bevatten:

1. een beschrijving van het effect van de voorgenomen beslissing op de situatie van het kind of de jongere;
2. een beschrijving van het effect op de situatie van het kind of de jongere zonder de voorgenomen beslissing;
3. alternatieven voor de voorgestelde beslissing, inzonderheid een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen van de beslissing voor de situatie van het kind of de jongere te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhelpen.

Neem de samenvatting van het JoKER ook onder de **impactanalyse** op als het JoKER als bijlage aan de memorie wordt toegevoegd.

Desgewenst kan de samenvatting ook toegevoegd worden aan de **nota voor de Vlaamse Regering** onder situering/ vorige beslissingen en adviezen.

3.2 PROBLEEMBESCHRIJVING

Sta bij de beschrijving van de geschetste problematiek stil bij de effecten op kinderen, jongeren en hun organisaties:

- Onderbouw met kwantitatieve inschattingen
- Zijn er deelproblematieken die bepaalde kinderen en jongeren meer raken dan andere?

Houd er rekening mee dat 'het' kind, 'de' jongere niet bestaat.

Er zijn baby's, peuters, kleuters, lagereschoolkinderen, tieners, adolescenten, jongvolwassenen... maar ook jongens/ meisjes, kinderen en jongeren die leven in armoede, met een handicap, van buitenlandse herkomst, zonder papieren, met een specifieke religieuze overtuiging, Roma...alsook kinderen en jongeren

Beschrijf in welke hoedanigheid. Weet dat hét kind of dé jongere niet bestaat.

Maak, zo mogelijk, voldoende subcategorieën (vb: van de burgers, het maatschappelijk middenveld): baby's, peuters, kleuters, lagereschoolkinderen, tieners, adolescenten, jongvolwassenen... maar ook jongens/ meisjes, kinderen en jongeren die leven in armoede, met een handicap, van vreemde afkomst, zonder papieren, met een specifieke religieuze overtuiging, Roma...alsook kinderen en jongeren met een combinatie van deze achterstellingsmechanismen. Binnen een gezin zijn de belangen van kinderen niet noodzakelijk gelijk aan die van hun ouders, die hun eerste opvoedingsverantwoordelijken zijn. De belangen van individuele kinderen en jongeren kunnen verschillend zijn van degene die actief zij in het kader van een jeugdvereniging. Eenmaal binnen de schoolcontext zullen de belangen van de leerlingen dan weer vak verschillen van die van leerkrachten en directie.

Voorbeelden

- Uit de RIA voor het ontwerpdecreet werk- en zorgtrajecten blijkt dat jongeren beneden de 25 jaar amper 8,5% van de doelgroep uitmaken. Bij de trajecten voor personen in armoede ligt dit met bijna 20% gevoelig hoger.
- De RIA bij het ontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtensbeleid onderscheidt volgende doelgroepen: 1/ Jongeren vanaf 15 jaar (die beroep doen op aanbod aan vormingsprogramma's), 2/ Verenigingen die kadervormingsprogramma's organiseren, 3/ Gemeenten: als subsidieverstrekker (cf. subsidiereglementen) en organisator van jeugdwerk bv. speelpleinwerking), 4/ Kinderen (die begeleid worden) en 5/ de afdeling Jeugd.
- Kinderen worden afzonderlijk als doelgroep of betrokkene opgenomen omdat ook zij bepaalde effecten kunnen ondervinden, die mogelijk verschillend zijn van de effecten op de gezinnen. Aantal kinderen in de kinderopvang baby's en peuters (huidige voorschoolse kinderopvang): 95.519 (uit de RIA's bij de BVR's vergunning kinderopvang baby's en peuters en subsidiëring kinderopvang baby's en peuters).
- Tabel met overzicht van de doelgroep en betrokkenen mét een inschatting van de aantallen van scholen, kinderopvang, jeugdverblijfscentra... (RIA bij het ontwerpdecreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet land- en tuinbouwactiviteiten).

3.5.2 Nulopties – Gekozen beleidsmaatregel – Alternatieve beleidsmaatregel

Beschrijf bij de gekozen en alternatieve optie(s) voor dezelfde (sub)doelgroepen als in de nuloptie de belangrijkste effecten.

Geef kwantitatieve gegevens. Werd voor de analyse van de effecten beroep gedaan op wetenschappelijk statistisch, juridisch... correcte informatie over kinderen en jongeren?

Toets aan de bepalingen en beginselen uit het Kinderrechtenverdrag

(http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrecht_verdrag.aspx) De vier grote beginselen van het Kinderrechtenverdrag zijn:

1. non-discriminatie

2. belang van het kind is de eerste overweging
3. recht op leven, overleven en ontwikkeling
4. recht om gehoord te worden in aangelegenheden die het kind aanbelangen.

Besteed ook aandacht aan de effecten op jongeren van 18 tot en met 24 jaar.

Voorbeeld

In het belang van alle kinderen is het noodzakelijk om het contact met pesticiden zo beperkt mogelijk te houden. (RIA bij het ontwerpdecreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet land- en tuinbouwactiviteiten).

3.6 VERGELIJKING VAN DE OPTIES

Breng in beeld welke besluiten kunnen getrokken worden bij de vergelijking van de opties wat betreft de effecten op kinderen, jongeren en/ of hun organisaties. Geef ze een plaats bij de beslissingscriteria om te komen tot de finale beslissing die in verhouding staat tot de impact van de beslissing op hen.

Vanaf ‘Uitvoering’ geeft u enkel de informatie voor de door u gekozen optie.

3.7 UITVOERING

Beschrijf hoe bij de uitvoering (hoe en wanneer, beheerskosten, budgettaire kosten...) rekening zal gehouden met de effecten op kinderen, jongeren en hun organisaties? Zullen voor kinderen en jongeren positieve effecten behouden blijven? Zullen voor kinderen en jongeren negatieve effecten gecompenseerd worden?

Deze informatie kan ook deel uitmaken van de onderdeel ‘**Uitvoering**’ van de memorie (omzendbrief 2019, p.69). Verwijs er in dat geval naar. Verwijs er in dat geval naar.

3.8 ADMINISTRATIEVE KOSTEN

Beschrijf hier ook de administratieve kosten voor kinderen, jongeren én hun organisaties.

3.9 HANDHAVING

Beschrijf hoe het toezicht op de naleving van bepalingen met effecten op kinderen, jongeren en hun organisaties zal gebeuren. Zal dit gebeuren door een inspectiedienst? Welke? Werden er sancties voorzien? Werden afspraken gemaakt met het Kinderrechtencommissariaat?

jeugd-delinquentierecht werd een 'Omgevingsanalyse' uitgevoerd door een consortium bestaande uit: Katholieke Universiteit Leuven (KUL), Vrije Universiteit Brussel (VUB), Universiteit Gent (UGent) en het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) en werd in een vroeg stadium in overleg gegaan met vertegenwoordigers van mensen in armoede.

3.11.3 Externe, formele consultatie

Het betreft hier de formele consultatie na de eerste principiële goedkeuring door Vlaamse Regering. Vermeld welke stakeholders geconsulteerd werden en op welke manier de consultatie van kinderen en jongeren, experts, jeugd- en kinderrechtenorganisaties. Beschrijf kort waarover het overleg ging en in welke mate er mee werd rekening gehouden.

3.12 BIJLAGEN

Voeg interessante documenten als bijlage toe: verslagen overlegmomenten, effectmeting die al gebeurde in een ander kader, bijvoorbeeld voor de Europese Commissie.

4 TREFWOORDEN

Decreet: decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid
JoKER: kind- en jongereneffectrapport
Omzendbrief: Omzendbrief Beleids- en regelgevingsprocessen VR 2019/11 van 17 mei 2019
RIA: reguleringssimpactanalyse

5 NOG VRAGEN? MEER INFO NODIG?

Joost Van Haelst & Dorien De Vries
T +32 (0)2 553 33 73 & +32 (0) 2 553 43 03
@: joost.vanhaelst@vlaanderen.be & @: dorien.devries@vlaanderen.be
Departement Cultuur, Jeugd en Media
Afdeling Kennis en Beleid – Team Internationaal en Transversaal
http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/vjkb_joker.aspx